

RUBRIEK V:

Allerlai.

A. ZEGSWIJZEN GEGROEPEERD OP TREFZIN/TREFWOORD.

Zodra met aan de slag gaat met opschrijven en ordenen van woorden en zegswijzen in ons dialect, komt men onder de indruk van Kerkraads rijke woordenschat. Wat dan tevens opvalt bij veel woorden is het grote aantal synoniemen: woorden met dezelfde of nagenoeg dezelfde betekenis, zij het met verschillen in gevoelswaarden. Deze synoniemen worden als kernwoorden in velerlei zegswijzen gebruikt.

Zo kan men bijvoorbeeld het Nederlandse “slaan” of andere vormen in diezelfde betekenis zoals: een klap geven of krijgen, vechten etc. met maar liefst 55 verschillende kernwoorden in evenzovele “zagenswies” als volgt tot uiting brengen.

a. iemand slaan, een klap geven.

Inne ing	bijrikke	Inne ing	doeëze
	fempe		flabbe
	klatsje		kleëne
	knalle		kraache
	lange		leffele
	pave		peffere
	polvere		prame
	proemme		sjnave
	sjtrieële		sjtóppe
	taatsje		trekke
	tsäoke		tsöppe
	tsokke	Ziech ing	döppe
	tachele		

b. iemand een pak slaag geven.

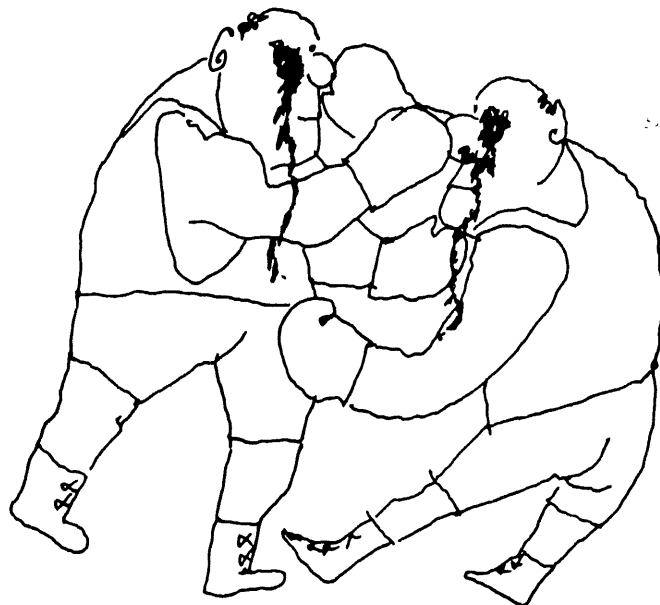
Ze inne besseme
 biemsje
 durchlosse
 kónkele
 loesje
 mespele
 pansje
 piezzele
 prinse
 sjmagke
 sjoere

Ze inne kammezöale
 sjwame
 verkammezöale
 vermeubele
 verzaotse
 vespere
 vieze
 Inne aafrafe
 aafzefe
 houwe
 mitlosse

Inne an de montoer kómme. Inne óp 't keersje kroeffe.
 Inne in d'r blommejaad kómme.

c. elkaar slaan, vechten.

Ziech busjtele
 houwe
 klöppe
 toeffele
 mit de vläos han

B. LOSSE ZEGSWIJZEN.

1. Wat d'r inne an d'r leffel is, is d'r angere an d'r sjtil.
*Men moet geen onderscheid maken,
maar iedereen gelijk behandelen.*
2. D'r jeldzak en d'r beëdelszak hange jing hónged joar an d'r
nemlieje duresjtiel.
*In de loop van nog geen honderd jaar kan welstand in armoede en
armoede in welstand verkeren.*
3. Besser 't jeld noa d'r bekker jedrage wie noa d'r dokter.
Je moet gezond eten, dan hoef je niet naar de dokter.
4. Weë sjnapt deë hat.
Hebben is hebben, krijgen is de kunst.
5. 't Jeet ziech alling vuur Mozes en de profieëte.
Het gaat alleen om het geld.
6. Heë leeft óp de vetwei.
Het gaat hem financieel goed.
7. Went 't um jeld jeet, da hüet de vrundsjaef óp.
Als het om geld gaat, houdt de vriendschap op.
8. Doa woar Jan en alleman.
Daar was iedereen.
9. Inne jouwe vrunk is mieë weëd wie jeld in tèsj.
Een goede vriend is onbetaalbaar.

10. An d'r plavong hong inne widman.
Aan het plafond hing spinrag.
11. Wie auwer de noos, wie heller de sjaal.
Oudere mensen zijn vaak eigenzinnig.
12. Wie auwer d'r bók, wie sjtiever 't heur.
Hoe ouder hoe eigenwijzer.
13. An auw kessele is nit vöal tse flikke.
*Aan de kwaaltjes van oude mensen
is niet veel meer te doen.*
14. An auw hoezer en auw widmander
is ummer jet tse frikkele.
Alles wat oud is, heeft zijn gebreken.
15. Dat likt tusje Sjaasberg
en Allerhillieje.
Dat ligt in Nergenshuizen.
16. D'r april deet wat heë wil.
In april heeft men vaak wisselend weer.
17. Dat woar óp de kniep.
Dat was op het kantje af.
18. Dat sjleet in de papiere.
Dat gaat geld kosten.
19. Jeuche ze diech werm?
Kun je het weer niet laten te veel geld uit te geven?

20. April kaod en naas, vult de sjuur en óch 't vaas.
April koel en nat geeft veel stro en ook veel graan.
21. Went de "häue" kómme, zint de "hebbe" raar.
"Had ik maar" vult geen gaatjes.
22. Bauw hauw d'r jeëjer inne haas jesjaose.
Bijna raak maar helemaal mis.
23. Vöal laant me óp ing kaar!
Wordt gezegd tegen iemand die veel wil hebben.
24. Me mós nuus óp de lieëte kaar lane.
Men moet niets onderschatten.
25. D'r ieëtsjte april sjikt me de jekke woa me wil.
Op 1 april steekt men met ieder domoor de draak.
26. Dróp aafjeveëmd zieë.
Erop uit zijn.
27. Inne sjwats aafmoale.
28. Inne sjwats maache.
Over iemand kwaadspreken.
29. Meëtszon en aprilswink versjangeleert mennieg sjun kink.
Zon in maart en wind in april werken nadelig op de huid.
30. Aafjeroepd oeszieë.
31. Oeszieë wie ing jeploade hon.
Uitzien als een geplukte kip.

32. *Inne aafzefe.*
Iemand een pak slaag geven.
33. *Inne ing aasjpanne.*
Iemand een poets bakken.
34. *'t Mós beuje of basjte.*
Het is buigen of barsten.
35. *Dat rücht noa abtrit.*
Daar zit een luchtje aan.
36. *Zoeë aleët wie inne wieëzel.*
Zeer bijdehand.
37. *Inne d'r baad aazetse.*
Iemand een baardje maken.
38. *Benoa is nog lang nit doa.*
Je bent er nog niet.
39. *Doe woar d'r bók vet.*
Toen was de maat vol.
40. *Dat sjleet nit i hoal beum.*
Dat gaat niet in je kouwe kleren zitten.
41. *Dat is e hoes mit e jode daach.*
Dat huis is zwaar belast.
42. *Alles óp zieng tsiet en bócheskóch óp d'r herfs.*
Alles op zijn tijd.

43. Daag hū daag mörje.
Op zijn dooie gemak.
44. Dat is pot wie dekkel.
45. Dat is jehouwe wie jesjlage.
Dat is lood om oud ijzer.
46. 't Is dróp en draa.
Het kan elk moment gebeuren.
47. Haof meëts sjpaart d'r kaoch de keëts.
In maart is het langer licht.
48. Me ziet 't waal va boese,
evver me müet ins drónger kiekke.
49. Van oave hoei en van ónge foei.
Schijn bedriegt.
50. E bis-je sjeef is Engliesj.
Het mag wel een beetje scheef zijn.
51. 't Kunt ziech nit óp e höarsje.
Het hoeft niet zo precies.
52. Dat is e sjterk sjtuk
óp ing auw bóks.
Dat is een sterk verhaal.
53. 't Is donnesjdieg,
da sjiest d'r haan
óp 't honnesjdieg.
Hij heeft zijn werk gedaan.

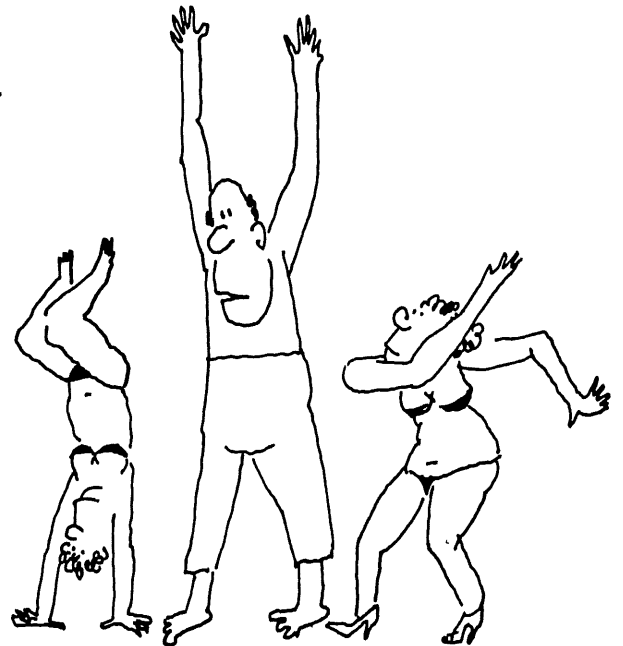

54. De flint in 't koar werpe.
Het bijltje erbij neerleggen.
55. Heë hat nuus in d'r hammer.
Hij is impotent.
56. Doa woar heë hees dróp.
Daarop was hij gebrand.
57. Vrieddesweer, zóndesweer, zamstesweer endert jeer.
Niets is zo veranderlijk als het weer.
58. Inne de hel hees maache.
Iemand het vuur aan de schenen leggen.
59. De heks is droes.
Het gevaar is voorbij.
60. Tswai hong an inne knaok.
Gezegd als een meisje twee vrijers heeft.
61. Went dat hunke mar jing vlüe kriet.
Als die zaak maar geen staartje krijgt.
62. Is d'r fibberwaar kaod, dan is d'r winkter aod.
Is februari koud, dan duurt de winter lang.
63. Dat is inne pries ónger jebreur.
Dat is een vriendenprijsje.
64. Die tswai hant knies.
Die twee hebben ruzie.

65. Doa has-te d'r kieës!
66. Noen sjtunt vier mit d'r zommersjtaof tse kiekke.
Daar heb je het gedonder in de glazen!
67. Dat doert mar ing kieësjetsiet.
Dat is maar van korte duur.
68. Danse de mugke in d'r jannewaar, da weëd 't voor en de bótter raar.
Als het in januari goed weer is, dan volgt vaak een slechte oogst.
69. E leëg vaas hat d'r mieëtste klank.
Holle vaten klinken het hardst.
70. Jekke mene, loeëze wisse.
Gekken denken het te weten, verstandige mensen weten het.
71. Mersie, iech sjtoeës diech óch ins ing bloa sjeën.
Bedankt, ik zal jou ook eens een plezier doen. (humoristisch bedoeld)
72. Went in d'r jannewaar de mugke sjwerme,
da kan me ziech in d'r meëts de oere werme.
Is januari warm, dan volgt vaak een koude maart.
73. Went sjtrónks mès weëd, da wilt heë jevare weëde.
Als niet komt tot iet, kent iet zichzelf niet.
74. Dat is nit óp dienne mès jewase.
Dat is niet van jou.
75. Bee han wie ing jetrouwde meusj.
Spillebenen hebben.

76. 't Jeet wie 't jeet, zeët de jeet.
Gebruikt, als iemand je vraagt hoe het gaat.
77. Woa hegke zint doa zint óch meusje.
In bepaalde buurten kun je beter niet komen.
78. Óch sjielpe meusje mene dat ze fleute küete.
Domme mensen lopen vaak met hun ondeskundigheid te koop.
79. Went d'r himmël ivilt, zunt alle meusje doeëd.
Als de hemel valt, zijn we allen dood.
80. Jeld rejeert de welt.
Geld vermag alles.
81. Dat hilt va tswelf oer bis middaag.
Dat houdt niet.
82. Wat zeës doe noen Akkerman?
Wat zeg je me nou?
83. E joar is ing lang tsiet en 't is
um ier me ziech umziet.
*Een jaar is voorbij
voor men het weet.*
84. Ing auw rat vingt me nit lieët.
Een oude rat vindt licht een gat.
85. Sjloes iem doom!
Nu is het afgelopen!

86. 't Is langs jood jejange en hat kóffer emfange.
Het is geen goud, maar koper.
87. Dat jeet wie ing sjmik.
Dat gaat als gesmeerd.
88. 't Kan nuus nótse, iech mós ins vótse
Sorry, ik moet een wind laten.
89. Doe woar 't kiem.
Toen zwaaide er wat.
90. Went 't óp Kaarvrieddieg reënt, dan is 't janse joar jezeënd.
Regent het op Goede Vrijdag, dan wordt het een goed jaar.
91. Dat is werm jelèche en jesjtrèche.
Dat is weer helemaal in orde.
92. Sjtub bliet, al vlügt heë bis in de wólke.
Wat van apen komt, wil luizen.
93. Ópjesjtange, plaatsj verjange.
Opgestaan, plaats vergaan.
94. Weë de waal hat, hat de kwaan.
Kiezen is moeilijk.
95. Dat hant de tattere ligke losse.
Dat is waardeloos.
96. Dat is sjterke toeëbak!
Dat is een sterk staaltje!

97. Tsiet maat jraas en de zon maat häu.
Alles komt terecht, als je maar geduld hebt.
98. Mit d'r tsiet kunt d'r Jaan in 't wams.
Haast je langzaam.
99. Ummezeus danst nog jinne beer.
Voor wat hoort wat.
100. 't Sjteet tse verjelde.
Tot wederdienst bereid.
101. D'r Tsinterkloas zetst de daag óp de moas.
Na Sinterklaas korten de dagen niet veel meer.
102. Verkauw diech d'r karakter nit!
Zorg dat je geen kou vat!
103. Voet is de meusj.
Dat gaat aan je neus voorbij.
104. In 't klingste duppe is döks de betste zaof.
Eenvoud en wijsheid gaan vaak samen.
105. Jet lanksaam, dat is inne rieche.
Gezegd als een overledene die rijk was de kerk wordt binnengedragen.
106. Dat is lieët jezaad, evvel sjwoar jemaad.
Dat is makkelijker gezegd dan gedaan.

107. Eemoal jejeëve bliet jejeëve;
kapelsje, kapelsje, d'r kop aaf!
Gedane zaken nemen geen keer.

108. Inne jere wèg is jinne vere wèg.
Als men ergens graag heengaat,
valt de weg nooit zwaar.

109. Noen basjt de baar!
Nu breekt mijn klomp!

110. D'r aazats is jemaad.
Het begin is er.

111. Deë riest beum oes jen eëd.
Dat is een oersterke kerel.

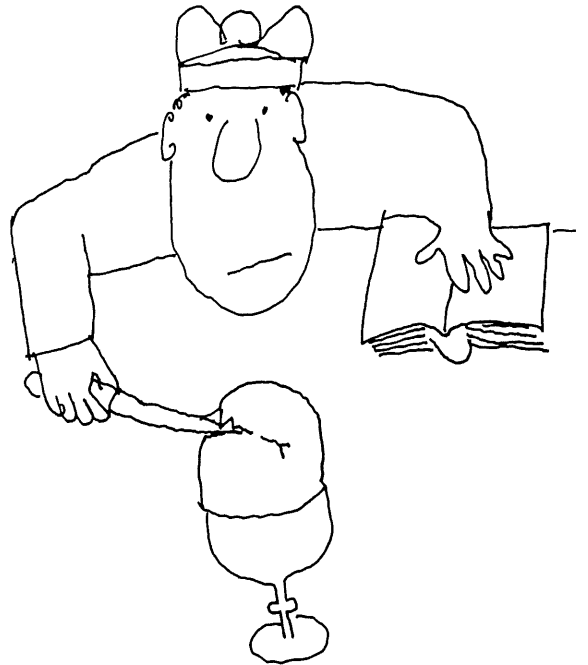
112. Deë is óp 't letste laoch an't klietsje.
Zijn tram- of buskaartje is op.

113. Deë is óp de vellinge an't klietsje.
Hij heeft geen tand meer in de mōnd.

114. Heë is d'r janse daag óp lap.
Hij is de hele dag de hort op.

115. Dat is inne leëje lap.
Die vent deugt in geen enkel opzicht.

116. Dat zunt haimaatsklenge.
Dat zijn vertrouwde volkse uitdrukkingen (ironisch).

117. Went 't sjneit in d'r drek, da vrüst 't dat 't vrekt.
*Als het gaat sneeuwen op onbevroren grond,
dan komt er strenge vorst.*
118. Los koad aaf, d'r voeëjel sjteet.
Neem nu de gelegenheid waar.
119. Hei brent de lamp!
Hier moet je zijn!
120. Dat is jejole, wie jinne in d'r lade woar.
Dat is gestolen.
121. Deë hat loeter jet tse naze.
Die heeft altijd wat te vitten.
122. Doa jevool ós de tapieët nit.
Daar voelden wij ons niet thuis.
123. Bis-te mar alling? Joa, iech bin hü sjtrüe widman.
Ben je maar alleen? Ja, ik ben vandaag onbestorven weduwnaar.

